

Więcek A, Ostrowski J. In memoriam: Professor Franciszek Kokot. Pol Arch Intern Med. 2021; 131: 213-215. doi:xx

Please note that the journal is not responsible for the scientific accuracy or functionality of any supplementary material submitted by the authors. Any queries (except missing content) should be directed to the corresponding author of the article.

Profesor dr hab. med. dr h.c. mult. Franciszek Kokot

– *in memoriam*

Andrzej Więcek, Janusz Ostrowski

Katedra i Klinika Nefrologii, Transplantologii i Chorób
Wewnętrznych Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w
Katowicach

Zakład Historii Medycyny, Centrum Medyczne Kształcenia
Podyplomowego w Warszawie

Prof. Franciszek Kokot urodził się 24. listopada 1929 r. w Oleśnie Śląskim. Studia na Wydziale Lekarskim rozpoczął wraz z pierwszym rocznikiem nowoutworzonej Akademii Lekarskiej w Rokitnicy Bytomskiej (obecnie Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach) w roku 1948 a dyplom z wyróżnieniem otrzymał w roku 1953. Już w trakcie studiów podjął pracę w macierzystej uczelni, najpierw w Katedrze Chemii Ogólnej (na stanowisku laboranta) a następnie w Katedrze Farmakologii, gdzie pracował nadal po zakończeniu studiów. W tym czasie, zgodnie z obowiązującymi wówczas przepisami został skierowany w ramach wolontariatu do III Kliniki Chorób Wewnętrznych

Śląskiej Akademii Medycznej, kierowanej przez wybitnego polskiego internistę Prof. Kornela Gibińskiego w celu uzyskania specjalizacji z zakresu chorób wewnętrznych. W ten sposób rozpoczęła się wielka kariera naukowa i zawodowa Prof. Franciszka Kokot, który już w 1958 roku został adiunktem w tej Klinice (w 1957 roku obronił rozprawę doktorską pt.: „Czynność nerek w sztucznej hibernacji”) a w 1963 roku docentem etatowym (po uzyskaniu stopnia doktora habilitowanego w 1962 r. na podstawie dorobku naukowego i rozprawy pt.: "Studia nad działaniem rtęciowych środków moczopędnych”). Prof. Franciszek Kokot otrzymał nadany przez Radę Państwa tytuł profesora nadzwyczajnego w 1968 roku a tytuł profesora zwyczajnego w 1982 roku. Oprócz działalności naukowej Profesor Kokot dał się poznać również jako wybitny lekarz klinicysta, uzyskując specjalizacje z chorób wewnętrznych, nefrologii, hipertensjologii, endokrynologii i patofizjologii klinicznej. Mając wielką wiedzę z dziedzin teoretycznych w zakresie biochemii, farmakologii oraz patofizjologii, rozpoczął stopniowo pod kierunkiem Prof. Gibińskiego rozwijać swoje zainteresowania w zakresie zaburzeń gospodarki wodno-elektrolitowej i kwasowo-zasadowej oraz zaburzeń metabolicznymi w przebiegu ostrej lub przewlekłej niewydolności nerek. W 1965 roku Profesor Franciszek Kokot został kierownikiem Oddziału Nefrologii Kliniki Chorób Wewnętrznych a od 1975 roku kierował utworzoną od podstaw Kliniką Nefrologii, przekształconą w 1981 roku w Katedrę i Klinikę Nefrologii (od 1997 roku Katedra i Klinika Nefrologii, Endokrynologii i Chorób Przemiany Materii, która została przemianowana w 2015 roku w Katedrę i Klinikę

Nefrologii, Transplantologii i Chorób Wewnętrznych SUM w Katowicach). Pomimo, że w roku 2000 Profesor Franciszek Kokot rozpoczął emeryturę, to aż do roku 2016 w dalszym ciągu aktywnie pracował w Klinice. Należy również dodać, że Prof. Franciszek Kokot utworzył w Katowicach, w latach 60-tych ubiegłego wieku, jedną z pierwszych w Polsce stacji dializ pozaustrojowych a w 1993 roku, pierwszą w naszym kraju stację dializ dla chorych z przewlekłą chorobą nerek leczonych w warunkach sanatoryjnych, w Szpitalu Uzdrawiskowym „Beskid” w Wysowej.

Wybitne zasługi Profesora Franciszka Kokota można przedstawić zarówno w odniesieniu do Jego osiągnięć jako Nauczyciela jak i Naukowca. I tak, Profesor Kokot był opiekunem specjalizacji w dziedzinie chorób wewnętrznych lub nefrologii dla około 100 lekarzy, był również promotorem 79 rozpraw doktorskich i opiekunem 24 rozpraw habilitacyjnych (dodatkowo 6 dalszych w Halle, Rostoku, Jenie i Berlinie), spośród których 14 uzyskało tytuł profesora nauk medycznych. Te imponujące liczby świadczą jednoznacznie o tym, że Profesor Kokot był prawdziwym twórcą własnej szkoły nefrologicznej a Jego wychowankowie obejmowali kierownicze stanowiska w wielu Klinikach lub oddziałach nefrologicznych nie tylko w naszym kraju. Profesor Kokot w ten sposób przyczynił się do tworzenia podstaw nefrologii, która w latach 60-tych ubiegłego wieku oddzielając się od chorób wewnętrznych, zaczęła coraz powszechniej funkcjonować jako oddzielna dziedzina medycyny. Nie dziwi więc fakt, że Profesor Franciszek Kokot był jednym ze współtwórców Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego, powstałego w 1983 roku a w

trakcie 49. Kongresu Europejskiego Towarzystwa Nefrologicznego (ERA-EDTA) w roku 2012 w Paryżu, został zaliczony w poczet „Pionierów Nefrologii”. Profesor Franiczek Kokot opublikował ponad 720 prac rejestrowanych obecnie w bazie medycznej Pub-Med., z czego duży odsetek stanowią prace opublikowane w prestiżowych czasopismach zagranicznych. Łączny dorobek naukowy Profesora Kokota obejmuje ponad 1400 doniesień naukowych, spośród których ponad 820 stanowią prace pełnotekstowe. Największą sławę i uznanie w skali międzynarodowej przyniosły Panu Profesorowi Kokotowi publikacje dotyczące zaburzeń hormonalnych w ostrej lub przewlekłej niewydolności nerek, w pierwotnym lub wtórnym nadciśnieniu tętniczym, po transplantacji nerki oraz u chorych z kamicą nerkową. Drugim ważnym polem działalności naukowej Prof. Kokota było wykazanie, że nerka jest narządem endokrynnym, co może mieć istotne znaczenie zarówno diagnostyczne jak i w rozważaniach patofizjologicznych w nadciśnieniu tętniczym i chorobach nerek. Profesor Kokot w sposób nieprzeciętny wykorzystał wiedzę zdobytą w trakcie pobytów zagranicznych w Genewie (1959-1960) i Londynie (1970) i utworzył własne laboratorium, w którym na podstawie opracowanych przez siebie metod radioimmunologicznych możliwe było oznaczanie stężeń wielu hormonów w surowicy. Wykonanie tych badań na taką skalę nie było wówczas możliwe, nie tylko w Polsce ale również w innych krajach tzw. demokracji ludowej. Szczególne cenne i odkrywcze były prace dotyczące znaczenia układu renina-angiotensyna-aldosteron (RAA) w patogenezie nadciśnienia tętniczego i ostrej lub przewlekłej chorobie nerek. W dorobku

Profesora Kokota znajduje się ponad 200 prac dotyczących układu RAA, opublikowanych w wiodących czasopismach krajowych oraz o zasięgu międzynarodowym. Prof. Kokot był również redaktorem wielu podręczników dla studentów i lekarzy, wśród których do najważniejszych należy zaliczyć wielokrotnie wznawiany i uznany za najlepszy podręcznik akademicki „Choroby wewnętrzne”. Poza tym Prof. Kokot był redaktorem tak ważnych i unikatowych pod względem treści i sposobu opracowania podręczników jak: „Gospodarka wodno-elektrolitowa i kwasowo zasadowa w stanach fizjologii i patologii” oraz „Diagnostyka różnicowa objawów chorobowych”. W końcu należy również dodać, że Prof. Kokot był redaktorem przekładów wielu podręczników z języka niemieckiego lub angielskiego na język polski, wśród których należy wymieniać przede wszystkim niezwykle cenny podręcznik „Biochemia Harpera”. Prof. Kokot pełnił wiele funkcji z wyboru w towarzystwach naukowych. I tak, od 1989 roku przez trzy kolejne 3-letnie kadencje był Prezesem Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego. W tym czasie, dzięki wysiłkom Prof. Kokota polska nefrologia nawiązała liczne kontakty międzynarodowe. Prof. Kokot został również trzykrotnie wybrany do Zarządu Głównego Europejskiego Towarzystwa Nefrologicznego (ERA-EDTA), w latach 1978 - 1981, 1987 – 1990 oraz 1993 -1996. Będąc członkiem Zarządu Głównego ERA-EDTA Prof. Kokot zorganizował spotkanie w Watykanie z Papieżem Janem Pawłem II, które zaowocowało wydaniem ważnego dokumentu popierającego ideę oddawania narządów po śmierci i przeznaczonych do celów transplantacji. Ta inicjatywa Prof. Kokota w dużej mierze

przyczyniła się do propagowania donacji narządów i rozwoju transplantologii. Prof. Kokot był ponadto członkiem Międzynarodowego Towarzystwa Internistycznego oraz Towarzystwa Internistów Polskich jak również Polskiego Towarzystwa Nadciśnienia Tętniczego. Prof. Kokot pełnił również wiele ważnych funkcji związanych ze szkolnictwem wyższym i nauką w naszym kraju. I tak, Prof. Kokot był Prorektorem (od 1980 roku) a następnie Rektorem (1982-1984) w Śląskiej Akademii Medycznej w Katowicach, członkiem Komitetu Badań Naukowych oraz Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej ds. Stopni i Tytułu Naukowego (był Przewodniczącym Sekcji Medycznej w latach 1978 -1990 oraz 1993 - 2006). Prof. Kokot był też członkiem rzeczywistym Polskiej Akademii Nauk oraz członkiem czynnym Polskiej Akademii Umiejętności. Profesor Franciszek Kokot był członkiem honorowym 10 Uniwersytetów w kraju (w tym Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie) i za granicą. Prof. Kokot otrzymał również członkostwo honorowe licznych towarzystw naukowych w kraju i za granicą a ponadto uzyskał przyznawane tylko nielicznym członkostwo honorowe Europejskiego Towarzystwa Nefrologicznego (ERA-EDTA) w 2010 roku. Za swoje wybitne osiągnięcia naukowe oraz jako wychowawca kilku pokoleń lekarzy w tym zwłaszcza nefrologów, Profesor Kokot otrzymał liczne odznaczenia państwowe m. innymi Krzyż Komandorski i Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski a pośmiertnie został odznaczony Orderem Orła Białego.

Profesor Franciszek Kokot zmarł w dniu 24. stycznia 2021 roku. Nie sposób w ten bardzo krótki sposób opisać wszystkie

osiągnięcia i zasługi Profesora Franciszka Kokota. Jeszcze trudniej jest przedstawić Go jako charyzmatycznego wykładowcę, wizjonera w wielu dziedzinach nauki, organizatora leczenia nefrologicznego oraz wybitnego lekarza, który na co dzień pomimo licznych obowiązków zajmował się chorymi. Najtrudniej jednak przedstawić Prof. Franciszka Kokot a jako naszego Nauczyciela, Mistrza i Mentora, ponieważ Jego wpływ obejmuje całe nasze życie zawodowe i naukowe.

Piśmiennictwo:

1. Ostrowski J. Duława J. Więcek A., Rutkowski B.: Poczet Członków Honorowych Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego. Część XXVIII – Profesor Franciszek Kokot. Forum Nefrologiczne, 2019, 12, 279- 285
2. Duława J., Profesor Kokot – Nauczyciel i Wychowawca. W książce: Postępy w Nefrologii i Nadciśnieniu Tętnicznym. Tom XVI. Red. Więcek A., Kokot F., Wyd. Medycyna Praktyczna, 2017, 11-14.
3. Manitius J., Profesor Franciszek Kokot – wkład w rozwój Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego. W książce: Postępy w Nefrologii i Nadciśnieniu Tętnicznym. Tom XVI. Red. Więcek A., Kokot F., Wyd. Medycyna Praktyczna, 2017, 15-18.
4. Rutkowski B., Franciszek Kokot – Naukowiec i ambasador Polski za granicą. W książce: Postępy w Nefrologii i Nadciśnieniu Tętnicznym. Tom XVI. Red. Więcek A., Kokot F., Wyd. Medycyna Praktyczna, 2017 19-21.

5. Kokot F., Reflections on the current situation and the future of internal medicine in Poland, Pol. Arch. Med. Wewn., 2016, 126, 812-813.